

конф. 5–6 листопада 2014 р. – У 2 ч. : Ч. 1 / під ред. О. Г. Романовського, Ю. І. Панфілова. – Харків: НТУ “ХПІ”. – 2015. – С. 432

2. Соціальна психологія особистості: Навчальний посібник. – Харків: “Контраст”. – 2019. – С. 116

3. Вісник Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія / редкол.: А. П. Гетьман та ін. – Х. : Право. – 2015. – № 4 (27). – С. 212

*Юдіна В. Я., Богдан Ж. Б.
м. Харків, Україна*

Національний технічний університет
“Харківський політехнічний інститут”

ЛІДЕРСЬКИЙ ПОТЕНЦІАЛ ОСОБИСТОСТІ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ

У контексті інтеграції України в європейський освітній простір процес реформування вищої професійної освіти спрямовано на адаптацію освітнього процесу до запитів та потреб особистості; активне освоєння майбутнім фахівцем досвідом професійної діяльності; забезпечення можливостей його саморозвитку. Вища школа має створити умови для підготовки конкурентоспроможного, ініціативного, відповідального, компетентного фахівця – лідера з активною життєвою позицією, фахівця [1, с. 34].

Лідерство визначається як соціально-психологічний феномен, який містить у собі динамічні процеси в малій групі. Ефективним лідерство стає тоді, коли досягнуто загальних цілей групи з максимальним ефектом в зазначені терміни. Лідерство є не тільки результатом впливу об'єктивних чинників (мети та завдань групи в конкретній ситуації), але й також суб'єктивних (потреб, інтересів, індивідуально-психологічних особливостей членів групи), і найголовніше від дій лідера, який виступає ініціатором та організатором групової діяльності [2, с. 245–247].

Лідерський потенціал є соціально-психологічною властивістю особистості, яка відображує як ситуаційно обумовлену, так і незалежну від ситуації здатність індивіда до успішного здійснення лідерства. Рівень лідерського потенціалу визначається ступенем розвитку його індивідуальної (здібності, особистісні риси, цінності) та універсальної (досвід, навички, стилі лідерства, рольовий репертуар) складових. Лідерський потенціал також являє собою сукупність внутрішніх потреб, можливостей, засобів, ціннісного ставлення, які сприяють досягненню такого рівня інтеграції компетентності, відповідальності, активності і комунікабельності, що

забезпечує провідний вплив на членів групи при спільному вирішенні завдань у різних видах життєдіяльності та задає позитивну спрямованість процесу професійного становлення [2, с. 325–327].

Лідерський потенціал особистості з позиції психологічного аналізу містить: комунікабельність, цілеспрямованість, відповідальність, наполегливість, мотивацію до успіху, урівноваженість, розсудливість, емпатію, позитивну самооцінку, упевненість у собі, щирість, рішучість, розвинуту інтуїцію, чутливість, готовність до ризику (інноваційність), критичність (до себе й інших) – та реалізується через емоційну, поведінкову та когнітивну гнучкість [3, с. 142].

Діагностика лідерського потенціалу спрямована на об'єктивну оцінку і здійснення своєчасного впливу на процес розвитку управлінської компетентності керівника. До базових принципів діагностики ми відносимо такі [4, с. 45–52]: принцип релевантності: у програму діагностики потрібно включати методи, які точно націлені на проблему дослідження лідерського потенціалу; принцип актуалізації інтересу: діагностична програма має містити методики з різним стимульним матеріалом, способами виконання, взаємодії з партнерами й експериментатором. Тоді досліджуваному буде цікаво їх виконувати, буде менше втоми і мотивація не знизиться; принцип надійності: попередньо діагностична програма повинна бути перевірена на адекватність її використання (оцінено складність запропонованих завдань, виправлено можливі помилки, передбачено потенційну реакцію респондентів на окремі запитання, підраховано час тощо); принцип домінування поведінкових компетенцій: при аналізі лідерського потенціалу у процесі розвитку управлінської компетентності керівників навчальних закладів необхідно забезпечувати домінуючу орієнтацію саме на діагностику поведінкових компетенцій. До останніх нами віднесено такі: цілеспрямованість, прогностичність, аналітичність, адаптивність, стратегічне мислення, спрямованість на розвиток (само-розвиток), емоційний інтелект, інновативність, гуманність, людяність, позитивізм, цілісність, відповідальність, духовність.

Отже, готуючи майбутнього фахівця, необхідно проводити тестування на визначення в людини лідерських якостей, які необхідні для ефективного виконання своєї професійної діяльності, і в подальшому спиратись на результати тестів для корегування навчальної програми та забезпечення формування необхідних якостей на базі навчального закладу.

Список літератури:

1. Кайдалова Л. Формування лідерських якостей студентів на основі інноваційних методів навчання / Л. Кайдалова, Н. Щокіна, Н. Альохіна // *Wschodnioeuropejskie Czasopismo Naukowe (East European Scientific Journal)*.

PEDAGOGIKA. – 2016. – №7. – С. 34–37

2. Калашникова С. А. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки управлінців-лідерів в умовах сучасних суспільних трансформацій : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.06 / С. А. Калашникова. – К. – 2011. – С. 462

3. Міляєва В. Р. Змістовно-структурна модель психологічного забезпечення системи підвищення кваліфікації державних службовців / В. Р. Міляєва // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського : зб. наук. праць. – Одеса : ПНПУ ім. К. Д. Ушинського. – 2011. – № 11–12. – С. 137–144

4. Собчик Л. Н. Психодиагностика и профориентация в кадровом отборе / Л. Н. Собчик. – СПб. : Речь. – 2002. – С. 66